

Mesleki-Teknik Eğitim Öğretmenlerinin Bilgisayar Ve İnternet Temelli Öğretim Materyallerinden Yararlanmaya İlişkin Görüşleri

Özgen KORKMAZ¹
Seçkin TUNÇ²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı mesleki ve teknik eğitim kurumlarında çalışan meslek dersi öğretmenlerinin derslerinde bilgisayar ve internet temelli öğretim materyali kullanım düzeylerini ve öğretmen görüşlerini belirlemektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntem ve deseninden yararlanılmış olup araştırmanın çalışma grubunu Kırşehir İl merkezinde bulunan 4 farklı mesleki okulda çalışan toplam 49 meslek öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri öğretmenlere derslerinde bilgisayar ve internet temelli öğretim materyali kullanım düzeylerinin ve derslerde materyal kullanımı ile ilgili görüşlerinin sorulduğu dört açık uçlu sorunun bulunduğu bir görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen verilerin doküman incelemesi yoluyla analizi sonucunda ulaşılan bazı sonuçlar şöyledir: Öğretmenlerin büyük çoğunluğu derslerinde bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerini kullandıklarını, ancak bunun yeterli düzeyde olmadığını ifade etmektedirler. Öğretmenlere göre sınıflarda bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerinden yeterince yararlanılamamasının temel sebebi genel olarak materyal ve donanım yetersizliğidir.

ANAHTAR KELİMELER: Mesleki ve teknik eğitim, öğretim materyali, bilgisayar, internet, öğretmen.

Opinions Of Teachers' Employed In Vocational And Technical Education Institutions About Computer And Internet Based Teaching Materials Usage

ABSTRACT

The purpose of this research is to identify the vocational and technical educational school teachers' usage level of computer and internet based instructional material in their courses. A qualitative research design was used in this study. The candidates are from four different vocational schools constituting a total of 49 vocational teachers who are working Kırşehir, Turkey. To collect the data, the teachers were asked four open-ended questions about their level of computer and internet based instructional material usage in

¹ Yrd. Doç. Dr. Ahi Evran ün. Eğitim Fak. BÖTE KIRŞEHİR okorkmaz@ahievran.edu.tr

² Yüksek Lisans Öğrencisi Ahi Evran Ün. Fen Bilimleri Enstitüsü BÖTE ABD. Kırşehir

their courses and about their views through an interview form. The data obtained are analyzed by means of document review and some of the results are as follows: The majority of teachers express that they use computer and internet based instructional materials in their courses, but the usage level is not adequate. According to teachers, the primary reason for inadequate usage of computer and internet based instructional materials is insufficient material and old computer hardware.

KEYWORDS: Vocational and technical education, instructional material, computer, internet, teacher.

GİRİŞ

Teknolojinin hızla ilerlediği, “bilişim çağı” olarak da adlandırılan günümüzde ülkelerin rekabet ortamında en önemli unsurlarının başında nitelikli insan gücü gelmektedir (Okay, 2009). Ülkelerin toplumsal kalkınmasında, eğitimin önemi yadsınamaz bir durumdur. Kalkınmanın sadece ekonomik büyüme olmadığını; ekonomik büyüme yanında, en az onun kadar önemli olan çeşitli alanlardaki yapısal ve düşünsel değişim olduğu göz önüne alındığında, bu değişimi sağlayacak olan hem genel, hem de mesleki eğitim üzerinde durulmasının gerekliliğinden söz etmek mümkündür. Ancak ekonomik kalkınmayı sağlayan sanayinin kurulmasında, geliştirilmesinde, gereken yeniliklerin yapılmasında ve teknolojinin ilerlemesinde mesleki ve teknik eğitimin önemi bir kat daha artmaktadır (Özsoy, 2007).

Mesleki eğitim bireylerin endüstri, tarım, ticaret ve diğer hizmet alanlarında bir meslek sahibi olarak hazırlanmasını, meslek içinde geliştirilmesini, meslek değiştirmeleri için örgün, yaygın ve çıraklık eğitiminde uygulanacak ilkelerin bir sistem bütünlüğü içinde belirlenmesini hedefler (MEB, 2005a; Karadeniz, 2008). “Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumları”, mesleki ve teknik eğitim alanında, diplomaya götüren orta öğretim kurumları ile belge ve sertifika programlarının uygulandığı her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim-öğretim kurumlarıdır (MEB, 1986). Türkiye’de Meslek Eğitimi, İmparatorluk döneminde Ahilik ve Loncalar aracılığıyla çırak, kalfa ve usta ilişkisi içinde gerçekleştiriliyordu. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte öncelikli olarak % 10 olan okuma yazma oranını artırılması adına gayret gösterilmiştir. Bu gayretle birlikte ülkenin ekonomik olarak güçlenebilmesinde mesleki eğitimin önemi tartışılmaya başlamış ve mesleki eğitimle ilgili çalışmalar başlatılmış (Ata, 2007), sonraki yıllarda da yaygınlaştırılmasına çalışılmıştır. Avrupa ülkelerinde ise mesleki eğitim vermeyi amaçlayan eğitim faaliyetleri daha yaygındır (Avis, 2006).

Avrupa ülkelerindeki mesleki eğitiminde benimsenen temel ilkeler şöyle özetlenebilir (Avis, 2006): Mesleki eğitimin gerçekleştirilmesinde bireyin ihtiyacı ile iş imkânları arasında bir denge kurulmasına büyük özen gösterilmiştir. Mesleki eğitimin tek başına sanayinin sorunlarını çözecek durumda olmadığı yaygın bir görüştür. İş imkânları ile eğitim ve sosyal politikaların birbirleri ile iç içe girmiş olduğu kabul edilerek, sorunların

çözümünde bütüncü bir yaklaşım izlenmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin değişen teknolojiye ve örgütsel yapıya uyum sağlayabilmesi için; genel eğitimden mesleki eğitime geçişin düzenlenmesi gerektiği, öğrenciye, programlara ilişkin olarak daha önce vermiş olduğu kararlarını yeniden gözden geçirebilme imkânının sağlanması yaygın olarak kabul edilmektedir.

Üretim sürecinde ihtiyaç duyulan nitelikli insanların yetiştirilmesi mesleki ve teknik eğitimin kalitesine bağlıdır. Bu anlamda hızla değişen birey ve toplum ihtiyaçlarının gerektirdiği insan gücünün yetiştirilmesi ve programların iş ile birey arasında uyum sağlayabilmesi için mesleki ve teknik eğitim sisteminin sürekli yenilenmesi gerekmektedir (Gelişli, 2009). Kuşkusuz kaliteyi sağlamanın en önemli gerekliliklerinden bir diğeri de bu kurumlarda görev yapan meslek dersi öğretmenleridir. MEB (1996), bu öğretmenlerin özelliklerini şöyle ifade etmektedir: Meslek dersi öğretmenlerinin (atölye) öğrencilerle okulun diğer öğretmenlerden daha samimi daha yakın ilişkilerinden dolayı, öğrencilerin alışkanlıkları ve karakterleri üzerinde daha büyük etkisi vardır. Meslek dersi öğretmeni, okul idaresine karşı sadece okulda verilen atölye eğitiminin çeşidi ve niteliği bakımından değil, aynı zamanda öğrencilerin ticari bir işe yerleştirilmeleri, iş bulmaları bakımından da sorumludurlar. Dolayısıyla meslek dersi öğretmeni, görevlerinin sanatıyla ilgili bilgi ve hünerlerinin öğretilmesi yanında karakter eğitiminin de kapsadığı her zaman bilinmelidir (Besler, 2006).

Mesleki eğitimde nitelikli öğrenci yetiştirme konusunda birçok problem bulunmaktadır. Demirtaş ve Küçük (2008) kız meslek liselerine yönelik yaptıkları bir araştırmada okullara ayrılan ödeneklerin yetersizliği; nitelikli öğretmen yetiştirme problemi; mesleki eğitimi tercih eden öğrencilerin nitelikleri ve okul donanımındaki eksiklikler gibi sorunların olduğunu ortaya koymuştur. Şahin ve Findık (2008) ise yaptıkları çalışmada mesleki eğitimdeki sorunları şu şekilde sıralamıştır: Mesleki yönlendirmede yaşanan olumsuzluklar; eğitim programlarından kaynaklanan sorunlar; üretim yapan gerçek sektörle yaşanan uyumsuzluklar; yetersiz altyapı ve eski teknoloji olarak sıralanabilir.

Yukarıdaki ifadelerden de ulaşılabilecek sonuca paralel olarak Demirtaş ve Küçük (2008), mesleki eğitimin sorunlarından birisi olarak meslek dersi öğretmenlerinin niteliklerinin yeterli olmayışını vurgulamaktadır. Meslek dersi öğretmenlerinin gün geçtikçe günlük yaşamda daha etkin olan teknolojilerden haberdar olması ve bu teknolojileri sınıflarına taşıyabilmelerinin oldukça önemli olduğu söylenebilir. Teknoloji içerisinde eğitim öğretim ortamlarında en sık kullanılan ortam bilgisayardır. Günümüzde eğitim teknolojisi alanında eğitim hizmetlerinin verim ve etkinliğini artırma amacına yönelik gelişmeleri; yeni teknolojik sistemler, öğrenme-öğretme süreçleri, eğitim ortamları, öğretimi programlama ve insan gücü alanlarında beş ana kategoride toplamak olanaklıdır. Bu sınıflamalar sonucu eğitim ve öğretim ortamlarında en çok bilgisayar teknolojilerinin kullanımı göze çarpmaktadır (Alkan, 1997:18). Yani teknolojinin eğitim-öğretim ortamlarına haklı gerekçelerle girmesinde bilgisayarlar başı çekmekte, devamlı değişen eğitim programları, öğrenme ortamı ve ders

teknolojileri bilgisayarı ve bilgisayarla öğrenmeyi kapsamaktadır (Büyükbayraktar, 2006).

Öğretimin gün geçtikçe karmaşıklaşması, gelişmeyle birlikte öğrenilecek bilgilerin artması, nitelikli ve çağdaş eğitim amacıyla, bilgisayarların eğitimde araç olarak kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Eğitimde en gelişmiş teknolojinin kullanımı, hem eğitimin çağın gereklerine uygun olarak yürütülmesini, hem de eğitimden amacına uygun en yüksek verimin alınmasını sağlayacaktır (Arslan, 2003). Eğitimde bilgisayar kullanmanın yararlarını şöyle sıralamak olasıdır (Odabaşı, 1998): Bilgisayar Destekli Eğitim öğrencilere kendi hızlarında ve düzeylerinde ilerleyebilme olanağı verir, dolayısıyla bireyselleştirilmiş, öğrenci merkezli bir öğretimin oluşmasına yol açar. Bilgisayar Destekli Eğitim, etkileşim sağladığı için en sıkıcı çalışmaları bile ilginç kılabilir. Renk ve grafik gibi görsel uygulamalar sayesinde öğrenme etkili kılınır. Hem anında dönüt sağladığı için, hem de sağlanan dönüt öğretmeninki gibi herkesin içinde olmadığı için öğrenciye rahatlık sağlar. Benzeşimler sayesinde öğrencilere özgün ortamlar sağlar. Öğrenciler benzeşimler yoluyla dış dünyaya açılma şansını bulurlar. Sınıf içinde uygulanması olanaksız ya da tehlikeli olabilecek deneylerin gerçekleştirilmesinde de Bilgisayar Destekli Eğitim yazılımları kullanılabilir. Bilgisayar Destekli Eğitim uygulamaları sayesinde öğretmen zamanını daha rahat kullanabilir. Yazı tahtasına yazılarak zaman kaybına yol açan araştırma türü çalışmalar bilgisayar aracılığıyla verilebilir. Öte yandan bir konuyu kaçırın öğrenci öğretmeni rahatsız etmeksizin, aynı konuyu bilgisayardan işleyebilir.

Ancak yapılan pek çok araştırmada kolaylıkla erişilebiliyor olsalar bile, bilgisayarların öğretmenlerin büyük bir bölümü tarafından yeterince kullanılmadığı vurgulanmaktadır (Hunt ve Bohlin, 1993; Marcinkiewicz, 1993; Ota, 1988; Ota, 1995). Kullanıldığında da genellikle kelime işlemci gibi genel uygulamalardan yararlanılmaktadır (Ota, 1995; Çağıltay vd., 2001)

Yukarıdaki açıklamalar ışığında mesleki ve teknik eğitimde kaliteyi artırmaya yönelik olarak, meslek öğretmenlerinin bilgisayar ve internet teknolojilerinden yeterince yararlanmalarının bir gereklilik olduğu söylenebilir. Bu sayılıtdan hareketle mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapmakta olan meslek dersi öğretmenlerinin bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerinde yararlanma düzeylerini ve buna ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymak bu araştırmanın amacı olarak belirlenmiştir.

Problem Cümlesi

Mesleki ve teknik öğretmenlerin bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerinden yararlanmaya ilişkin görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

- Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında çalışan meslek dersi öğretmenlerin;
1. Bilgisayar temelli öğretim materyali kullanım düzeyleri nedir?
  2. İnternet temelli öğretim materyali kullanım düzeyleri nedir?
  3. En çok tercih ettikleri öğretim materyalleri hangileridir? Tercih nedenleri nelerdir?
  4. Bilgisayar ve internet temelli öğretim materyali kullanım sorunları nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma türlerinden birisi olan tarama türü bir çalışmadır. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapmakta olan meslek dersi öğretmenlerine yöneltilen açık uçlu sorular, nitel araştırmalarda verilerin analizi için kullanılan bir yöntem olarak, doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bilindiği gibi nitel araştırmalarda çalışma grubunda yer alan bireylerin ortaya koydukları görüşler, belirli ölçütler çerçevesinde incelenerek nitelik değerlendirmeleri yapmayı içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, 141; Geray, 2006, 150).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Kırşehir İl Merkezinde faaliyet gösteren Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi ve İmam Hatip Lisesi'nde görev yapmakta olan 49 meslek dersi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin okul ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 1'de, branşlara göre dağılımı ise Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin okul ve cinsiyete göre dağılımı

Okul	Bayan	Erkek	Toplam
Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	2	21	23
Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi	7	2	9
Ticaret Meslek Lisesi	2	7	9
İmam Hatip Lisesi	1	7	8
Toplam	12	37	49

Tablo 2. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin branşlara göre dağılımı

Branş	f	%
Ahşap Teknolojisi	2	4,1
Bilişim Teknolojileri	10	20,4
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	3	6,1
El Sanatları	1	2,0
Elektrik ve Elektronik	6	12,2

<i>Grafik ve Fotoğraf</i>	1	2,0
<i>İHL Meslek Dersleri</i>	8	16,3
<i>Kimya</i>	1	2,0
<i>Makine Teknolojileri</i>	3	6,1
<i>Metal Teknolojileri</i>	4	8,2
<i>Motorlu Araçlar</i>	2	4,1
<i>Muhasebe ve Finansman</i>	5	10,2
<i>Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme</i>	1	2,0
<i>Yiyecek İçecek Hizmetleri</i>	2	4,1
Toplam	49	100

Verilerin toplanması ve analiz edilmesi

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerini kullanma düzeylerini ve bu öğretim materyallerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla 4 açık uçlu maddenin yer aldığı bir görüş formu kullanılmıştır. Bu formda yer alan maddeler şöyledir:

1. Derslerimde ..... (hiçbir zaman, bazen, sık sık vs.) bilgisayar temelli öğretim materyali kullanırım/kullanmam. Çünkü:
2. Derslerimde ..... (hiçbir zaman, bazen, sık sık vs.) internet temelli öğretim materyali kullanırım/kullanmam. Çünkü :
3. Derslerimde en çok kullandığım öğretim materyali ..... (gerçek eşya, tepegöz vs.)’dir. Çünkü:
4. Sizde mesleki ve teknik eğitim kurumlarında derslerde yeterince bilgisayar temelli öğretim materyali kullanılıyor mu? Kullanılmıyorsa sizce bunun temel nedenleri neler olabilir.

Öğretmenlerin her bir maddeye verdiği cevaplar kendi içinde uygun şekilde kategorilere ayrılarak tek tek incelenmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Öğretmenlerin Bilgisayar Temelli Öğretim Materyali Kullanım Düzeyleri

Tablo 3’te öğretmenlerin bilgisayar temelli materyalleri kullanma düzeyleri özetlenmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Bilgisayar Temelli Materyalleri Kullanma Düzeyleri

Sıklık	f	%
<i>Hiçbir Zaman</i>	2	4,2
<i>Bazen</i>	19	39,6
<i>Genellikle</i>	27	56,3
Toplam	48	100

Derslerimde bilgisayar temelli öğretim materyallerini “*Hiç bir zaman*” kullanmam ve “*Bazen*” kullanırım diyen öğretmenler kullanmama gerekçeleri şöyle özetlenebilir: *Sınıfta bilgisayar ve projeksiyonun olmaması(3); mevcut*

olan bilgisayarların teknik donanımlarının yetersiz olması(1); bilgisayar laboratuvarlarının bilgisayar derslerinden dolayı sürekli dolu olması(1); ders müfredatının uygun olmaması(1); yeterli bilgisayar temelli öğretim materyalinin olmaması(1).

Derslerimde bilgisayar temelli öğretim materyallerini “Bazen” ve “Genellikle” kullanırım diyen öğretmenlerin kullanma gerekçeleri şöyle özetlenebilir: MEGEP dokümanını göstermek için kullanırım(7); dersin içeriği zaten bilgisayar olduğu için(9); görsel desteğin öğrenmedeki kalıcılığı artırdığını düşünüyorum (13); öğrencinin dikkatini çekme ve motivasyon açısından yararlı olduğunu düşünüyorum (5); ders uygulaması yapmak veya göstermek için(3); zamandan tasarruf sağladığı için (1); anlamayı kolaylaştırdığı için (2).

Bu değerlendirmeler çerçevesinde Tablo 3’te görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük çoğunluğu bazen (% 39,6) ve genellikle (%56,3) bilgisayar destekli öğretim materyallerini derslerinde kullandıklarını ifade etmektedirler. Öğretmenlerin derslerinde bilgisayar temelli öğretim materyallerini kullanmama veya az kullanma gerekçeleri incelendiğinde ise genellikle materyal ve donanım yetersizliklerinin derslerde bilgisayar temelli öğretim materyallerinin kullanılması karşındaki en önemli engel olarak ifade edildiği görülmektedir. Öğretmenlerin genellikle hazır öğretim materyalleri aradıkları, bilgisayar temelli öğretim materyalini tasarlamamanın kendileri açısından güç olduğunu vurgulamaktadırlar. Bilgisayar temelli öğretim materyallerine derslerinde bazen veya genellikle yer veren öğretmenler; bu tür öğretim materyallerinin öğrencilerin akademik başarılarına önemli katkıların olduğunu ve zamandan tasarruf sağladığını düşünmektedirler. Bunlara ek olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafında yürütülmekte olan Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGEP) kapsamında yayımlanan ders notlarının bazı öğretmenler tarafından öğretim materyali gibi algılanması dikkat çekicidir. Buna göre bazı öğretmenlerin bilgisayar temelli öğretim materyallerine ilişkin algılarında yanlışların olduğu söylenebilir.

İnternet Temelli Öğretim Materyali Kullanım Düzeyleri

Tablo 4’te öğretmenlerin internet temelli materyalleri kullanma düzeyleri özetlenmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin İnternet Temelli Materyalleri Kullanma Düzeyleri

Sıklık	f	%
<i>Hiçbir Zaman</i>	7	15,6
<i>Bazen</i>	28	62,2
<i>Genellikle</i>	10	22,2
Toplam	45	100

Derslerimde internet temelli öğretim materyallerini “Hiç bir zaman” kullanmam ve “Bazen” kullanırım diyen öğretmenler kullanmama gerekçeleri şöyle

özetlenebilir: *Gerekli donanımın bulunmaması(1); internet erişiminin olmaması(6); internet kaynaklarına ihtiyaç duyulmaması(5)*

Derslerimde internet temelli öğretim materyallerini “Bazen” ve “Genellikle” kullanırım diyen öğretmenlerin kullanma gerekçeleri şöyle özetlenebilir: *Konu ile ilgili değişik örneklere ulaşmak için (4); ders ile ilgili materyallere erişmek için (8); ders içeriği gereği (SGK işlemler, Web tasarım vs.) (5); Ders görsel anlatımlarına erişmek için (3); Dikkat / ilgi çekmek için (2); MEGEP dokümanları göstermek (3); Zaman kazandırdığı için (1); Alan ile ilgili gelişmeleri takip etmek için internet temelli öğretim materyallerini kullanırım (5).*

Bu değerlendirmeler çerçevesinde Tablo 4’te görüldüğü gibi, öğretmenlerin bir kısmının internet temelli öğretim materyallerini hiçbir zaman (%15,6) kullanmadıkları; buna karşın önemli bir bölümünün (%62,2) bazen ve bir kısmının da (%22,2) genellikle kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin derslerinde internet temelli öğretim materyallerini kullanmama veya az kullanma gerekçeleri incelendiğinde ise genellikle donanım ve internet bağlantısına ilişkin yetersizliklerin internet temelli öğretim materyallerinin kullanılması karşındaki en önemli engel olarak ifade edildiği görülmektedir. Öte yandan öğrencilerin akademik başarılarına ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkılarından dolayı bu tür öğretim materyallerine sıklıkla başvurulduğu görülmektedir.

En Çok Tercih Ettikleri Öğretim Materyalleri

Tablo 5’te öğretmenlerin derslerinde en çok tercih ettikleri öğretim materyallerine ilişkin görüşleri özetlenmektedir.

Öğretim Materyali	f	%
<i>Gerçek Eşya ve Modeller</i>	16	32,7
<i>Bilgisayar ve İnternet Temelli Öğretim Materyalleri</i>	25	51
<i>Yazılı Materyaller</i>	5	10,2
<i>Diğer</i>	3	6,1
Toplam	49	100

Gerçek eşya ve modelleri tercih eden öğretmenlerin gerekçeleri şöyle özetlenebilir: *Dersi uygulamaya dönük etkinlikleri gerçekleştirebilmek için (9); dersin içeriği gereği ve başka hazır materyal olmaması (2); dersin bu şekilde daha kolay anlaşılacağını düşündüğüm için (1); daha kalıcı olacağına inandığım için (1).* Bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerini tercih eden öğretmenlerin gerekçeleri şöyle özetlenebilir: *Örnek uygulama göstermek için (4); konuyu daha iyi görselleştirmek için (6); anlamayı kolaylaştırmak için (2); Modül / ders notu göstermek için (2); kullanım kolaylığından dolayı (1); dikkat ve ilgi çekmek için olduğu için (3); konu alanı gereği (3).* Yazılı materyalleri kullanmayı tercih eden öğretmenler *bilgisayar ve projeksiyon cihazının olmayışını (5)* gerekçe olarak ifade etmektedirler. Öğretim materyali tercihlerini “diğer” olarak nitelendiren öğretmenler ise yardımcı kitapları, ses kasetlerini,

ders notlarını, çizim masası, çizim kalemleri gibi araçları öğretim materyali olarak kullanmayı tercih ettiklerini ifade etmektedirler.

Bu değerlendirmeler çerçevesinde Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğretmenlerin %32,7'si gerçek eşya ve modelleri; %51'i bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerini; %10,2'si yazılı materyalleri ve %6,1'i ise diğer öğretim materyallerini tercih ettikleri görülmektedir. Meslek dersleri kapsamında kullanılması öğretilen araç, gereç veya teçhizatın kendisinin derste kullanılabilmesi fırsatından dolayı öğretmenlerin önemli bir bölümünün gerçek eşya ve model kullanmayı tercih ettikleri; öte yandan atölye çalışmalarında yapılacak işin (temrin) bilgisayar ve projeksiyon aracılığıyla gösterilebilmesinden dolayı da bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerinin sıkça kullanıldığı söylenebilir. Özellikle sözel içerikli meslek derslerinde ise yazılı materyallerin tercih edildiği vurgulanmaktadır. Öğretim materyali tercihini "diğer" olarak nitelendiren öğretmenlerden bazılarının ise öğretim materyali ile ders aracı arasındaki ayrımı yapamadığı söylenebilir.

Bilgisayar ve internet temelli öğretim materyali kullanım sorunları

Öğretmenlerin %27,1'i mesleki ve teknik eğitim kurullarında derslerde bilgisayar ve internet temelli eğitim materyallerinin yeterince kullanıldığını, buna karşın %72,9'unun ise bu öğretim materyallerinin yeterince kullanıldığını ifade etmektedir. Öğretmenlerin bu öğretim materyallerinin derslerde neden yeterince kullanılmadığına ilişkin nedenleri şöyle özetlenebilir: *Yeterli teknik ekipmanın yokluğu (26); Öğretmenlerin bilgiyi araştırma tekniklerini bilmiyor olması (1); Ders içeriklerinin yoğunluğundan dolayı fırsat olmaması (1); kullanılan program ücretli olması (1); Doküman ve materyal eksikliği (5); öğretmenlerin teknolojik bilgi yetersizliği (11); öğretmenlerin klasik yöntemden vazgeçmeyişi (2); hizmet içi eğitim yetersizliği (2)*. Buna göre öğretmenlerin derslerde bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerini yeterince kullanmamalarının en önemli nedenlerinin öğretim araçlarının ve materyallerinin eksikliği ve öğretmenlerin söz konusu materyalleri tasarlama veya kullanma becerilerindeki eksiklikler olduğu söylenebilir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu derslerinde bilgisayar temelli öğretim materyallerini kullandıklarını ifade etmektedirler. Öğretmenlere göre sınıflarda bilgisayar temelli öğretim materyallerinden yeterince yararlanılamamasının temel sebebi genel olarak materyal ve donanım yetersizliğidir. Öğretmenler genellikle hazır bilgisayar temelli öğretim materyalleri aramaktadır. Öğretmenler bilgisayar temelli öğretim materyallerinin tasarlamasını zor bulmaktadırlar. Yörük, Dikici ve Uysal (2002)'da çalışmalarında bazı proje okulları haricinde, okullarda hala geri kalmış veya piyasada hiç bulunmayan cihazlar üzerinde eğitim yapıldığını belirtmektedirler.

Öğretmenlerin bir kısmının bilgisayar temelli öğretim materyallerine ilişkin algılarında yanlışlar vardır. Bilgisayar temelli öğretim materyali, kullanıcının bilgisayar aracılığıyla öğretim materyali ile etkileşimde bulunması ve öğrenmeyi gerçekleştirme amacıyla üretilen bir öğretim aracıdır (MEB, 2005b). Ancak bir kısım öğretmen bilgisayar temelli öğretim materyalini, bilgisayar kullanarak ders dokümanlarını göstermek olarak algılamaktadır.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu derslerinde internet temelli öğretim materyallerini kullandıklarını ifade etmektedirler. Öğretmenlere göre sınıflarda bilgisayar temelli öğretim materyallerinden yeterince yararlanılmamasının temel sebebi genel olarak donanım ve internet bağlantısına ilişkin yetersizliklerdir. Bıncı ve Arı (2004) yaptıkları çalışmada eğitim sistemimizde, yeterli teknolojinin kullanılmadığını, gerek sistem, gerek sarf malzemesi kullanımında, gerekse bilgisayarlı eğitimde son derece yetersiz durumda olduğunu belirtmektedirler.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerini ve önemli bir bölümü de gerçek eşya ve modelleri tercih etmektedir. Yazılı ve diğer öğretim materyallerini tercih eden öğretmen oranı oldukça düşüktür. Gerçek eşya ve modellerin önemli ölçüde tercih edilmesinin nedeni meslek dersleri kapsamında kullanılması öğretilecek araç, gereç veya teçhizatın kendisinin derste kullanılabilmesi olduğu söylenebilir. Bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerinin ise hem atölye uygulamalarında, hem de sınıf ortamında kullanılabilmesinden kaynaklanmış olabilir.

Öğretim materyali tercihini “diğer” olarak nitelendiren öğretmenlerden bazıları öğretim materyali ile ders aracı arasındaki ayrımı yapamamakta ve öğretim materyallerini sınıflayamamaktadır.

Öğretmenlerin önemli bir bölümün derslerde bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerinden yeterince yararlanamadığını ifade etmektedirler. Öte yandan bu sonuç ile araştırma kapsamındaki ilk iki soruya verilen cevaplara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğunun derslerinde bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerini kullandıkları yönündeki cevaplarına ilişkin sonuç arasındaki çelişki dikkat çekicidir. Buna göre öğretmenlerin derslerde bu öğretim materyallerini kullandıkları, ancak bu düzeyin yetersiz olarak algılandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin derslerde bilgisayar ve internet temelli öğretim materyallerini yeterince kullanmamalarının en önemli nedenleri; öğretim araçlarının ve materyallerinin eksikliği ve öğretmenlerin söz konusu materyalleri tasarlama veya kullanma becerilerindeki eksikliklerdir.

Yukarıda elde edilen sonuçların Tella vd. (2007), Olakulehin (2007), Lim ve Khine (2006) ve Mayya (2007)'nin da araştırmalarında elde ettikleri donanım eksikliği, maliyetlerin yüksekliği, binaların yetersizliği ve öğretmenlerin yeni

teknolojilere uyum sağlamakta zorlanmaları gibi sonuçları doğruladığı söylenebilir.

ÖNERİLER

Öğretmenlerin derslerinde bilgisayar temelli öğretim materyallerini daha sık ve etkili kullanmalarını sağlamak için öncelikle alanlarına göre gerekli hizmet içi eğitimi almalarının sağlanması ve yeni teknolojilere uyum sağlamak için belirli aralıklarla bu eğitimlerin sürdürülmesi;

Öğretmenlerin bilgisayar temelli öğretim materyali hazırlamadaki bilgi ve becerilerini kullanabilecekleri gerekli altyapının okullarda oluşturulması ve öğretmenlerin kullanımına sunulması;

Öğretmenlerin derslerinde bilgisayar temelli öğretim materyali kullanmaları için teşvik edilmesi ve okul idaresi tarafından öğretmenlere gerekli kolaylıkların mümkün olduğunda sağlanmaya çalışılması önerilebilir. .

KAYNAKLAR

- Alkan, C. (1997). *Eğitim Teknolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara
- Arslan, B. (2003). *Bilgisayar Destekli Eğitime Tabi Tutulan Ortaöğretim Öğrencileriyle Bu Süreçte Eğitici Olarak Rol Alan Öğretmenlerin BDE'ye İlişkin Görüşleri*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 2 (4). s.67-75.
- Ata, U. (2007). *Mesleki Teknik Eğitim ve MEGEP Öğretim Programlarına Öğrenci ve Öğretmen Yaklaşımları (Bilişim Teknolojileri Alanında Uygulama)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Avis, F. (2006). *Mesleki ve Teknik Okulların Bilgisayar Bölümü Öğrencilerinin Bilgisayar Kullanma Öz-Yeterlilik Algularının İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yedi Tepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Besler, E. (2006) *Mesleki ve Teknik Eğitim Kruplarında Görev Yapan Öğretmenlerde Tükenmişliğin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Bıncı, H. ve Arı, N. (2004). *Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar*, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24 (3). s.383-396
- Büyükbayraktar, M. (2006). *Lojik Devre Tasarımının Bilgisayar Destekli Olarak Uygulanmasının Öğrenci Başarısına Etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya
- Çağiltay, K., Çakıroğlu, J., Çağiltay, N. ve Çakıroğlu, E. (2001). *Öğretimde Bilgisayar Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri*, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 21, s.19-28
- Demirtaş, B. ve Küçük, M. (2008). *Kız Meslek Liselerinin Günümüzdeki Sorunlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri*, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (3). s.147-159
- Gelişli, Y. (2009). *Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Eğitimine İlişkin Görüşleri*, Gazi Üniversitesi, Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, s.76-89

- Geray, H. (2006). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*, Siyasal Kitapevi, Ankara
- Hunt, N. P. ve Bohlin, R.M. (1993). *Teacher Education Students' attitudes toward using computers*, Journal of Research on Computing in Education, 25(4). s.487-497
- Karadeniz, O. (2008). *Endüstri Meslek Liseleri Elektrik Elektronik Teknolojileri Alanında Uygulanmakta Olan Modüler Öğretim Yöntemi İle Geleneksel Öğretim Yönteminin Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yedi Tepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Lim, C. P. ve Khine, M. S. (2006). *Managing barriers to teachers barriers to ICT integration in Singapore schools information and communication technologies*, Journal of Technology and Teacher Education, 14(1). s.97-125
- Marcinkiewicz, H.R. (1993). *Computers and Teachers: Factors influencing computers use in the classroom*, Journal of Research on Computing in Education, 26(2). s.220-237
- Mayya, S. (2007). *Integrating new technology to commerce curriculum: How to overcome teachers' resistance*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 6(1). s.8-14
- Meb. (1986). *Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu*
- MEB. (1996). *Raporlar Görüşler Kararlar: Atölye ve Organizasyonu ve Yönetimi*, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara
- Meb. (2005a). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi*, Devlet Kitapları Basımevi, Ankara
- Meb. (2005b). 16.06.2010 tarihinde http://www.meb.gov.tr/belirliGunler/internet_haftasi_2005/bt/bilgisayar_destekli_egitim.htm adresinden alındı
- Odabaşı, F. (1998). *Bilgisayar*, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1059, Eskişehir
- Okay, Ş. (2009). *Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Öğrencilerinin Mezuniyet Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Alan Araştırması: Denizli İli Örneği*, Eğitim Araştırmaları Birliği 1. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Konferansı, Çanakkale.
- Olakulehin, F. K. (2007). *Information and Communication technologies in teacher training and professional development in Nigeria*, Anadolu Üniversitesi, Turkish Online Journal of Distance Education, 8(1). Article 11
- OTA (Office of Technology Assessment). (1988). *Power On! New tools for Learning and Teaching* (Report OTA-SET-379). Washington DC, Amerika
- OTA (Office of Technology Assessment). (1995). *Teachers and Technology: Making the Connection* (Report OTA-EHR-616). Washington DC, Amerika
- Özsoy, C. (2007). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin İktisadi Kalkınmadaki Yeri ve Önemi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir
- Şahin, İ. ve Fındık, T. (2008). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12 (3). s.65-86
- Tella, A., Tella, A., Toyobo, O. M., Adika, L. O. ve Adeyinka, A. A. (2007). *An assessment of secondary school teachers' use of ICTs: Implication for further developments of ICT's use in Nigerian secondary schools*, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 6(3). s.5-17
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınevi, Ankara
- Yörük, S., Dikici, A. ve Uysal, A. (2002). *Bilgi Toplumu ve Türkiye'de Mesleki Eğitim*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 12 (2). s.299-312

SUMMARY

Vocational education aims to train individuals as professionals in the fields of industry, agriculture, trade and other service areas, to improve them throughout their career, and to identify in a coherent system the principles to be applied in formal, non-formal and apprentice training for their change of career. "Schools and Institutions of Vocational and Technical Education" include all kinds of formal and non-formal educational institutions at all levels which offer diploma and certificate programs and institutions of secondary education giving diplomas in the field of vocational and technical education. Training qualified individuals needed in production process depends on the quality of vocational and technical education. In this sense, the system of vocational and technical education needs to be continuously renewed in order to train the manpower required by the rapidly changing individual and social needs and to obtain harmony between jobs and individuals through the programs. Certainly, another significant requirement for quality involves the teachers of vocational courses employed in such institutions. The Ministry of National Education (MNE) describes these teachers' attributes as follows: The teachers of vocational courses (workshop) have stronger influence upon students' habits and characters since they are in closer relations with them when compared to other teachers at schools. Teachers of vocational courses have responsibility toward school management not only in the type and quality of workshop training given at schools, but also in helping students getting employed and finding a job in business. Therefore, it should always be remembered that the tasks of the teachers of vocational courses cover character education as well as teaching the knowledge and skills pertaining to their arts. Numerous problems exist in vocational education with regard to training qualified students. In a study on girls' vocational schools, Demirtaş and Küçük revealed various problems such as insufficient funds allocated to these schools, the problem of training qualified teachers, the qualities of the students choosing vocational education, and shortcomings in school equipment. Many other studies also underline the fact that computers are not adequately used by a great majority of teachers.

In the light of the above explanations, it could be argued that to enhance quality in vocational and technical education, it is a must for vocational teachers to make sufficient use of computer and internet technologies. On the basis of this assumption, the present study's purpose was determined as revealing the levels of use of computer- and internet-based teaching materials among the teachers of vocational courses employed in vocational and technical education institutions and teachers' opinions on the subject.

This is a qualitative study. As a method employed for data analysis in qualitative research, the open-ended questions asked to the teachers of vocational courses employed in vocational and technical education institutions were analyzed by the method of document examination. The study group consists of 49 teachers of vocational courses currently employed in Technical and Industrial Vocational

High School, Girls' Technical and Girls' Vocational High School, Trade Vocational High School and Imam Hatip High School in the provincial center of Kirsehir. The study data were collected by using an interview form containing four open-ended questions so as to reveal the levels of use of computer- and internet-based teaching materials among the teachers of vocational courses employed in vocational and technical education institutions and their opinions about such teaching materials. The collected data were analyzed by the method of document examination and the following conclusions were drawn:

- A great majority of the teachers stated that they use computer-based teaching materials in their classes. The teachers mainly attribute the insufficient use of computer-based teaching materials in classrooms to the lack of materials and equipment. The teachers usually expect to find ready-to use computer-based teaching materials. They find it hard to design computer-based teaching materials.
- Some of the teachers have misconceptions in their perceptions toward computer-based teaching materials
- A considerable part of the teachers stated that they do not sufficiently use computer- and internet-based teaching materials in classes. The teachers mainly attribute the inadequate use of computer-based teaching materials in classrooms to the lack of required software and internet connection.
- A great majority of the teachers prefer computer- and internet-based teaching materials, while a significant portion of them prefer actual stuff and models. The rate of teachers preferring written and other kinds of teaching materials is quite low.
- Some other teachers who rated their preference of teaching materials as "other" fail to distinguish between teaching materials and course instruments and cannot categorize teaching materials.